

OVERZICHT, INZICHT, UITZICHT

De afgelopen weken is er in samenwerking met ouders hard gewerkt aan het vormgeven van het onderwijs op afstand. Een situatie die voor iedereen anders is geweest. Nu de scholen weer (deels) open gaan, vraagt dit opnieuw een omslag in je handelen als leerkracht. Dat dit een uitdaging gaat worden, is zeker. Misschien sta je te popelen deze uitdaging aan te gaan, of misschien zie je nog een hoop beren op de weg.

Voor je je in deze uitdaging stort, is het goed even stil te staan en te bedenken hoe je dit gaat aanpakken. Wij hebben een handreiking gemaakt om je te helpen je onderwijsaanbod vorm te geven. Middels de fases **overzicht**, **inzicht** en **uitzicht** krijg je zicht op de aangeboden doelen en hiaten, op de doelen die nog te bereiken zijn en krijg je een hulpmiddel aangereikt om vanuit de nieuwe startsituatie gedifferentieerd onderwijs te kunnen aanbieden. Zo kun je met overzicht deze uitdaging aangaan.

OVERZICHT

Je krijgt overzicht over de doelen die leerlingen (gedeeltelijk) beheersen.

INZICHT

Je weet welke doelen je leerlingen nog moeten behalen.

UITZICHT

Je weet hoe het doelgerichte lesaanbod eruit ziet.

FASE 1 OVERZICHT

Allereerst is het belangrijk je te realiseren dat leerlingen uit verschillende gezinnen komen. Het zal niet ieder gezin gelukt zijn het onderwijs op afstand goed vorm te geven. Hierdoor zal de startsituatie van leerlingen dus verschillen. Je beginsituatie kan dan ook verschillen van de niveaugroepen die je hiervoor hebt gehanteerd. Overzicht creëren is ingewikkeld wanneer je zelf niet of nauwelijks toezicht hebt gehad op dat wat de leerlingen doen. Wat kun je wél doen? Onderstaande stappen helpen je naar een passend onderwijsaanbod per vak, per groep. Houd het haalbaar voor jezelf en prioriteer de vakgebieden.

Breng het onderwijsaanbod in kaart

Om dit in kaart te brengen kun je jezelf de volgende vragen stellen:

- Welke doelen heb je met je leerlingen herhaald?
- Welke doelen heb je nieuw aangeboden aan je leerlingen? (Denk aan aanbod via instructiefilmpjes, online methode of het delen van de handleiding met ouders).

Waarschijnlijk ben je er al van bewust, maar denk eraan dat binnen methodes vaak meerdere doelen per les op een soms versnipperde manier aan bod komen. Bedenk welke van deze doelen je daadwerkelijk doelgericht hebt aangeboden. Zo maak je het voor jezelf behapbaar en overzichtelijk.

- In hoeverre is het gelukt te differentiëren of heb je doelen buiten je basisaanbod aangeboden? (Denk aan leerlingen met een OPP, leerlingen die extra uitdaging nodig hebben of leerlingen met specifieke hiaten.)

ACTIE: Maak de doelen visueel, doe dit bijvoorbeeld zo:

Basisgroep	Extra instructiegroep (intensief aanbod)
<p>Nieuw aangeboden doelen:</p> <ul style="list-style-type: none">- Terugtellen met sprongen van 20- Optellen en aftrekken t/m 100, met overschrijding van tiental <p>Herhaald:</p> <ul style="list-style-type: none">- Terugtellen met sprongen van 10- De tafel van 4 en 6- Hele, halve uren en kwartieren kennen	<p>Nieuw aangeboden doelen:</p> <ul style="list-style-type: none">- Tellen met sprongen van 20 (+ extra herhaling tellen met sprongen van 10) <p>Herhaald:</p> <ul style="list-style-type: none">- Tafel van 2 en 5 kennen (automatiseren) <p>Verrijkingsgroep (verdiept aanbod)</p> <p>Nieuw aangeboden doelen:</p> <ul style="list-style-type: none">- Rekenen met hele en halve uren <p>Herhaald:</p> <ul style="list-style-type: none">-

N.B. De doelen zijn gebaseerd op eind groep 4 niveau (15 doelen). Let op, deze periode doelen zijn niet gelijk aan je lesdoelen. Je hebt waarschijnlijk meerdere lesdoelen binnen één doel nodig.

Evalueer het onderwijsaanbod van de afgelopen periode

Doordat je de aangeboden doelen helder hebt, kun je er gericht voor kiezen op deze doelen te evalueren. Je hoeft dus niet al het huiswerk na te kijken of te evalueren. Zo maak je het behapbaar en overzichtelijk. Er is een aantal mogelijkheden om de aangeboden doelen te evalueren.

- Het nakijken van het gemaakte huiswerk indien dit weer op school is ingeleverd.
- Het nakijken van het gemaakte werk in online omgevingen, of middels gemaakte foto's
- Het observeren van de leerlingen tijdens de lessen in de eerste week. Kies hier voor lessen waarin de doelen duidelijk naar voren komen (denk bijvoorbeeld ook aan wisbordjes of individuele korte check aan instructietafel)
- Het afnemen van (delen van)methode-toetsen (toets alleen onderdelen die passen bij de doelen waar jij informatie over wil)
- Het afnemen van andere toetsen, om zicht te krijgen op hiaten. Rekenen: gebruik voor rekenen bijvoorbeeld het rekenmuurtje van Bareka en kijk naast de inhoudelijke doelen ook naar de verschillende handelingsniveaus. Spelling: neem een Pi-dictee af om inzichtelijk te krijgen waar hiaten zitten binnen de groep. Doe daarbij vooral de analyse op spellingscategorieën.
- Voor kleuters kun je naast je lesobservaties kiezen voor het afnemen van onderdelen van de toets Beginnende geletterdheid of Beginnende gecijferdheid. Ook dan is een kwalitatieve analyse het meest waardevol.

ACTIE: Pak je overzicht van zojuist erbij en kleur of markeer met groen de doelen die beheerst worden (door bijvoorbeeld 70%-80% van de leerlingen). Op deze manier weet je welke doelen extra aandacht nodig hebben.

Basisgroep

Nieuw aangeboden doelen:

- **Terugtellen met sprongen van 20**
- **Optellen en aftrekken t/m 100, met overschrijding van tiental**

Herhaald:

- **Terugtellen met sprongen van 10**
- **De tafel van 4 en 6**
- **Hele, halve uren en kwartieren kennen**

Extra instructiegroep (intensief aanbod)

Nieuw aangeboden doelen:

- **Tellen met sprongen van 20 (+ extra herhaling tellen met sprongen van 10)**

Herhaald:

- **Tafel van 2 en 5 kennen (automatiseren)**

Verrijkingsgroep (verdiept aanbod)

Nieuw aangeboden doelen:

- **Rekenen met hele en halve uren**

Herhaald:

-

N.B. De doelen zijn gebaseerd op eind groep 4 niveau (15 doelen). Let op, deze periode doelen zijn niet gelijk aan je lesdoelen. Je hebt waarschijnlijk meerdere lesdoelen binnen één doel nodig.

FASE 2 INZICHT

Bepaal welke doelen voor jouw leerlingen cruciaal zijn voor de komende periode

Om te bepalen welke doelen er komende periode cruciaal zijn voor jouw leerlingen, stel je jezelf de volgende vragen:

- Welke doelen passen bij jouw schoolpopulatie? Wellicht hebben jullie hier als team al voldoende zicht op. Zo niet, dan is het aan te raden hier schoolbreed over af te stemmen (gebruik hiervoor als school bijvoorbeeld de [handreiking van de PO-Raad](#)). Deze handreiking geeft inzicht in de schoolweging (voor welk percentage van de leerlingen streef je naar het behalen van de doelen passend bij 2F/1S?). Dit zegt namelijk iets over welke doelen als cruciaal gezien moeten worden.
- Een voorbeeld handreiking die kan helpen bij het opstellen van de cruciale doelen is te vinden op [Les op afstand](#).

Bespreek schoolbreed welk overzicht van cruciale doelen jullie hanteren (denk aan de overzichten vanuit SLO (Passende Perspectieven), CED, maar ook verschillende methodes bieden overzichten aan. Kijk hier kritisch naar. Door hier een keuze in te maken werkt de hele school vanuit dezelfde indeling van de cruciale doelen en worden er geen cruciale doelen over het hoofd gezien.

ACTIE: Pak je overzicht van zojuist er opnieuw bij, haal de behaalde doelen weg en vul het overzicht aan met de opgestelde cruciale doelen.

Basisgroep

Nieuw aangeboden doelen:

- Optellen en aftrekken t/m 100, met overschrijding van tiental

Herhaald:

- Hele, halve uren en kwartieren kennen

(Aanvullende) cruciale doelen:

- Schattend optellen en aftrekken t/m 100
- Kale vermenigvuldigsom halen uit een verhaaltje
- Gewicht meten en schatten in KG
- Hele bedragen t/m 100 samenstellen van 1, 2 euromunten en biljetten

Extra instructiegroep (intensief aanbod)

Nieuw aangeboden doelen:

-

Herhaald:

- Tellen met sprongen van 20 (+ extra herhaling tellen met sprongen van 10)

(Aanvullende) cruciale doelen:

-

Verrijkgingsgroep (verdiept aanbod)

Nieuw aangeboden doelen:

- Tabellen en staafdiagrammen aflezen

Herhaald:

-

(Aanvullende) cruciale doelen:

-

N.B. De doelen zijn gebaseerd op eind groep 4 niveau (1S doelen). Let op, deze periode doelen zijn niet gelijk aan je lesdoelen. Je hebt waarschijnlijk meerdere lesdoelen binnen één doel nodig.

Clusteren van leerlingen

Door het onderwijs op afstand is het aannemelijk dat er (grote) verschillen zijn ontstaan in de hiaten van leerlingen. De indeling van de 'oude' niveaugroepen kan hierdoor veranderd zijn. Om ervoor te waken dat je voor iedere leerling een apart plan moet opstellen, is het fijn om zicht te krijgen op welke leerlingen je kunt clusteren.

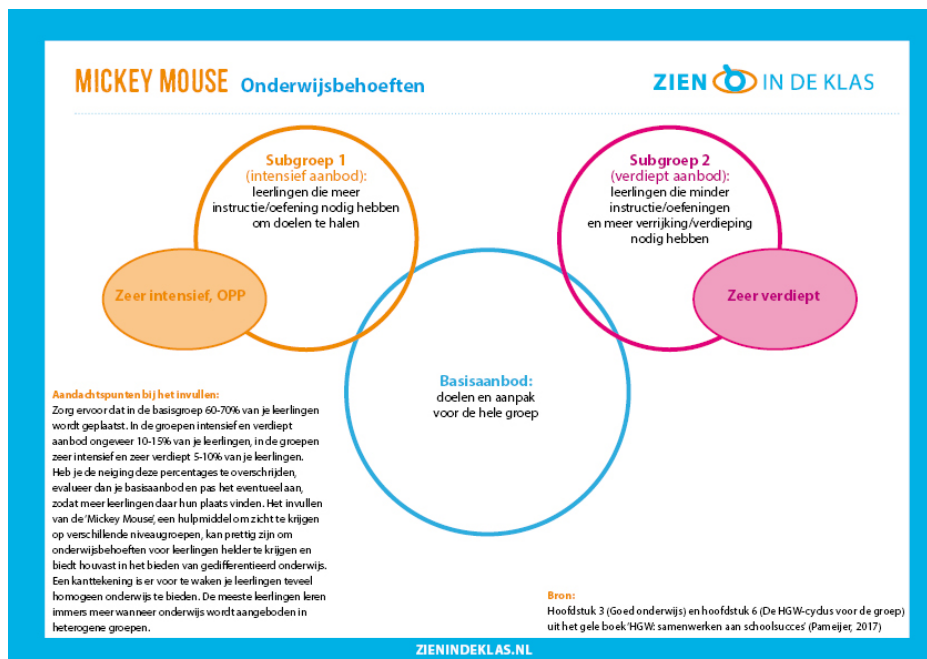

Een fijne manier om visueel overzicht te krijgen, kan middels de 'Mickey Mouse'¹ van Noëlle Pameijer.

- **Hoofd:** De leerlingen die behoren tot de basisgroep, schrijf je in het hoofd van de Mickey Mouse. Dit zijn de leerlingen die ongeveer 60-70 procent van de aangeboden doelen hebben behaald. Hier zullen de meeste leerlingen geplaatst worden.
- **Oren:** De Mickey Mouse heeft ook twee oren. In het linkeroor schrijf je de leerlingen die hiaten hebben in de aangeboden leerstof en baat hebben bij een intensief aanbod bovenop de basisinstructie (en veel hiaten hebben). In het rechteroor schrijf je de leerlingen die gemakkelijk mee kunnen komen met de aangeboden leerstof en baat hebben bij een verdiept aanbod in de komende periode.
- **Oorbellen:** Tot slot hebben beide oren nog een oorbel. Dit zijn de leerlingen die een zeer intensief of zeer verdiept aanbod nodig hebben. Denk hierbij aan leerlingen met een ontwikkelingsperspectief en een eigen leerlijn of een arrangement. Zorg dat de plannen voor deze leerlingen geëvalueerd zijn en dat duidelijk is hoe het lesaanbod eruit gaat zien (doe dit in overleg met de intern begeleider).

ACTIE: Zet de namen van je kinderen in de Mickey Mouse. Beschrijf vervolgens per niveaugroep kort wat de onderwijsbehoeften zijn. Maak het hierbij niet te ingewikkeld voor jezelf. Het is een andere situatie dan 'normaal' en we hebben minder tijd om dezelfde doelen te realiseren. Een situatie of plan kan zeer wenselijk zijn voor de leerlingen, maar misschien niet altijd haalbaar.

Je kunt ervoor kiezen de doelen voor de komende periode uit je schema over te zetten in de Mickey Mouse en deze als poster in de klas op te hangen. Zo weten de leerlingen ook waar zij aan werken de komende periode.

1: Voor belangrijke achtergrondinformatie verwijzen we graag naar het boek 'HGW: samenwerken aan schoolsucces' (Pameijer, 2017). Hoofdstuk 3 (Goed onderwijs) Hoofdstuk 6 (De HGW-cyclus voor de groep)

FASE 3 UITZICHT

Geef je onderwijs vorm

Nu de verschillende niveaugroepen en de doelen voor deze niveaugroepen helder zijn, zul je kritisch moeten kijken naar de lesstof die hierbij aansluit. Je zult vanwege de onderwijstijd die over is immers gerichte keuzes moeten maken binnen en buiten je methode, om zoveel mogelijk aan deze doelen tegemoet te komen. Less is more!

Hieronder een aantal handvatten om je lessen nog doelgerichter te maken.

- Gebruik je methode als bronnenboek, start met het kijken naar je doelen, daarna naar je methode. Welke lessen, maar vooral welke lesonderdelen, kun je hieruit gebruiken om aan de doelen te werken? Wees kritisch welke opdrachten je aanbiedt voor instructie en verwerking.
- Cluster de doelen waar mogelijk. Het is bijvoorbeeld handig om het tellen met sprongen van 10 of 20 aan het begin van de les te behandelen (zo activeer je de voorkennis rondom herhaald optellen) en daarna instructie te geven op het herkennen van een vermenigvuldiging in een verhaal. Liefst 1 doel per les!
- Stel tijdens de les veel controle van begrip vragen om te checken of iedereen nog aan boord is. Zo check je direct wie er extra uitleg nodig heeft en wie niet.
- Overleg met collega's of bepaalde doelen overeenkomen, waardoor groepsdoorbroken instructie gegeven kan worden.
- Bekijk welke software beschikbaar is, waar leerlingen zelfstandig kunnen oefenen met hun eigen leerdoel. Denk bijvoorbeeld aan Rekentuin, Taalblobs of TaalExtra van Squala.

Toetsen

Ook al heb je een kortere periode met je leerlingen aan doelen gewerkt, toch wil je wel inzicht hebben in hoe effectief je aanbod is geweest en waar de leerlingen nu staan. Dit kan natuurlijk door toetsing, maar dit kan ook op andere manieren. Kijk bijvoorbeeld eens terug naar de punten bij stap 2.

Maar vraag je vooral af hoeveel toetsen en welke toetsonderdelen je nodig hebt om je aanbod te plannen

Uiteraard maak je als school een keuze over je toetsbeleid. Het is begrijpelijk wanneer je je vooral wilt richten op het lesgeven, het sociaal-emotionele welbevinden van je leerlingen en je groepsvorming, en níét op het toetsen in deze korte periode. Cito is met een [advies](#) gekomen rondom de LVS E-toetsing van schooljaar 2019-2020. Wil je meer weten over de voors en tegens van toetsing in juni lees dan bijvoorbeeld het [opiniestuk van Luc Koning](#).